

РОЛЬ ПУБЛІЧНО-ГРОМАДСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА У ВІДБУДОВІ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ: МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

THE ROLE OF PUBLIC-CIVIL PARTNERSHIP IN THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE'S TERRITORIAL INFRASTRUCTURE: MECHANISMS OF INTERACTION BETWEEN THE GOVERNMENT AND CIVIL SOCIETY

У статті досліджено роль публічно-громадського партнерства у відбудові інфраструктури територій України, механізми взаємодії між органами влади та громадянським суспільством. Детально розглянуто чинне законодавче регулювання цього процесу, а також успішні практики та виклики, що стоять перед державою та громадянським сектором у забезпеченні ефективного відновлення. Доведено, що публічно-громадське партнерство є ефективним інструментом залучення громадянського суспільства до процесів прийняття рішень та контролю за відновленням інфраструктури. Взаємодія між державою та громадянським суспільством базується на принципах партнерства, прозорості, підзвітності, запобігання корупції, а також залучення всіх зацікавлених сторін до стратегічного планування відновлення. Узагальнено правові засади публічно-громадського партнерства, які регулюються рядом нормативно-правових актів, зокрема Конституцією України, законами "Про громадські об'єднання", "Про благодійну діяльність та благодійні організації", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про доступ до публічної інформації", а також урядовими ініціативами, такими як "Відкритий Уряд". Визначено недоліки нормативно-правової бази, зокрема відсутність єдиного закону, який би комплексно регулював механізми публічно-громадського партнерства. Визначено ключові механізми взаємодії влади та громадянського суспільства у процесі відбудови, зокрема громадські обговорення, створення спільних робочих груп, використання цифрових платформ для прозорості процесів відновлення, волонтерські та благодійні ініціативи. Проаналізовано основні виклики у сфері публічно-громадського партнерства, серед яких недостатнє залучення громадянського суспільства, відсутність чітких механізмів співпраці, низький рівень довіри до державних інституцій, корупційні ризики та нерівномірний розподіл ресурсів між регіонами. Зроблено висновок, що публічно-громадське партнерство відіграє ключову роль у процесі відновлення інфраструктури України. Запровадження формалізованих процедур взаємодії між державою та громадянським суспільством, посилення антикорупційного контролю, забезпечення прозорої комунікації та використання цифрових платформ сприятиме ефективному відновленню території, підвищенню рівня довіри громадян та формуванню сталого розвитку.

новлення, координація, громадський моніторинг.

The article examines the role of public-civil partnership in the reconstruction of Ukraine's territorial infrastructure, as well as the mechanisms of interaction between government bodies and civil society. The study provides a detailed analysis of the current legislative framework regulating this process, along with successful practices and challenges faced by both the state and the civic sector in ensuring effective recovery efforts. It has been proven that public-civil partnership is an effective tool for engaging civil society in decision-making processes and monitoring infrastructure restoration. The interaction between the state and the public is based on the principles of partnership, transparency, accountability, anti-corruption measures, and the inclusion of all stakeholders in strategic recovery planning. The legal foundations of public-civil partnership have been systematized, covering a range of legislative acts, including the Constitution of Ukraine, the laws "On Public Associations," "On Charitable Activities and Charitable Organizations," "On Local Self-Government in Ukraine," and "On Access to Public Information," as well as governmental initiatives such as the "Open Government" program. The study identifies deficiencies in the legal framework, particularly the absence of a comprehensive law that would systematically regulate the mechanisms of public-civil partnership. The key mechanisms of interaction between government authorities and civil society in the reconstruction process have been identified, including public consultations, the establishment of joint working groups, the use of digital platforms for transparency in recovery processes, and volunteer and charitable initiatives. The major challenges in the sphere of public-civil partnership have been analyzed, including insufficient involvement of civil society, the lack of clear cooperation mechanisms, low public trust in state institutions, corruption risks, and an uneven distribution of resources across regions. It is concluded that public-civil partnership plays a crucial role in Ukraine's infrastructure recovery process. The implementation of formalized procedures for interaction between the state and civil society, strengthening anti-corruption controls, ensuring transparent communication, and utilizing digital platforms will contribute to the efficient restoration of territories, increase public trust, and promote sustainable development.

Key words: public-civil partnership, infrastructure reconstruction, civil society, interaction mechanisms, transparency, accountability, anti-corruption control, digital platforms, sustainable recovery, coordination, public monitoring.

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.43.28>

Бобось О.Л.

д. наук з держ. упр.,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування
Заклад вищої освіти
«Університет трансформації
майбутнього»
ORCID ID: 0009-0004-1827-5640

Бобось М.Л.

здобувачка наукового ступеня
кандидата наук з державного
управління,
Міжрегіональна академія управління
персоналом
ORCID ID: 0009-0007-3395-1231

Постановка проблеми. Масштабні руйнування інфраструктури територій України внаслідок військової агресії вимагають ефективних підходів до відбудови. Державні ресурси обмежені, тому публічно-громадське партнерство є ключовим механізмом об'єднання зусиль влади та громадянського суспільства.

Однак, існують проблеми з координацією дій, залученням громад до прийняття рішень і недостатньою обізнаністю суспільства щодо можливостей публічно-громадського партнерства, що ускладнює реалізацію відновлювальних ініціатив та потребує ефективних механізмів взаємодії між владою та громадянами. Дослідження ролі публічно-громадського партнерства у відбудові інфраструктури та розробка оптимальних механізмів його функціонування є актуальним завданням для державного управління та сталого розвитку територій України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій висвітлює важливість громадянського суспільства та ефективної державної політики у процесах відновлення України. Під час публічних консультацій щодо ефективної та прозорої політики відновлення [2] було наголошено на необхідності врахування думки громадянського суспільства в процесі формування політики відбудови. Діяльність громадських організацій, таких як “Будуємо Україну Разом” [3] та “Центр логістики розвитку громад” [4], спрямована на залучення громадян до процесів місцевого розвитку, що сприяє зміцненню соціальної згуртованості. Конституція України [5] закріплює принципи демократії та місцевого самоврядування, що є основою для розбудови ефективних громадських ініціатив. О. Луцевич (2023) [6] досліджує роль громадянського суспільства у відновленні України, підкреслюючи необхідність взаємодії між владою, громадянами та донорами для посилення суспільної довіри. RISE Ukraine [7] визначає ключові напрямки коаліційної діяльності, спрямовані на забезпечення прозорості у відбудові країни. Законодавче регулювання діяльності громадянських ініціатив [8, 9, 10] створює правові умови для розвитку громадянського суспільства. Крім того, урядові ініціативи, такі як впровадження “Партнерства Відкритий Уряд” [11] та Закон України “Про місцеве самоврядування” [12], є важливими механізмами для підвищення рівня підзвітності та демократичного управління. Таким чином, сучасні дослідження та нормативно-правові акти підтверджують, що громадянське суспільство, міжнародна підтримка

та прозорі державні ініціативи є ключовими факторами успішного відновлення України.

Метою статті є дослідження ролі публічно-громадського партнерства у процесі відбудови інфраструктури територій України та аналіз існуючих механізмів взаємодії влади та громадянського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Л. Івашова, Л. Антонова та Т. Крушельницька визначають публічно-громадське партнерство як систему взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, що базується на принципах партнерства, відкритості, відповідальності, запобігання корупції, політичної незалежності та комплексного розвитку.

Публічно-громадське партнерство в Україні не має окремого спеціалізованого законодавчого акта, який би детально регулював його аспекти. Однак, взаємодія між державними органами та громадськими організаціями регулюється низкою нормативно-правових актів, які створюють правове підґрунтя для такого співробітництва. До основних з них належать:

– *Конституція України*: стаття 38 гарантує право громадян на участь в управлінні державними справами та свободу об'єднання в громадські організації [5];

– *Закон України “Про громадські об'єднання”*: визначає правові засади створення та діяльності громадських об'єднань, їхні права та обов'язки [9];

– *Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”*: регулює питання благодійної діяльності та встановлює правовий статус благодійних організацій [8];

– *Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”*: передбачає механізми залучення громадськості до вирішення питань місцевого значення [12];

– *Закон України “Про доступ до публічної інформації”*: забезпечує прозорість діяльності органів влади та доступ громадян до інформації [10];

– *Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2023 р. № 1049-р “Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023–2025 роках”*: спрямоване на зміцнення співпраці між органами влади та громадськістю, забезпечення прозорості, підзвітності та відкритості урядових процесів, а також залучення громадян до прийняття рішень [11]. Аналізуючи Ініціативу, публічно-громадське партнерство можна визначити як систему взаємодії між органами публічної влади та громадянським суспільством, що базується

на принципах партнерства, відкритості, відповідальності, запобігання корупції, політичної незалежності та комплексного розвитку

Вищезазначені нормативно-правові акти створюють основу для публічно-громадського партнерства, сприяючи залученню громадськості до процесів прийняття рішень та реалізації державної політики.

Відбудова інфраструктури територій України є надзвичайно важливим завданням, яке потребує активної співпраці між владою, громадськими організаціями та міжнародними партнерами. У даному контексті ключову роль відіграють механізми публічно-громадського партнерства, які сприяють ефективному управлінню процесом відбудови інфраструктури територій України:

– *консультації та громадські обговорення*: залучення громадськості до процесу прийняття рішень через публічні консультації, круглі столи, онлайн-обговорення та громадські слухання, що забезпечує врахування інтересів різних груп населення та сприяє прозорості урядових рішень. Прикладом такого залучення є платформа “Відновлення України”, де органи публічного управління, громадська організація “Центр логістики розвитку громад” та експертне середовище спільно розробляють пропозиції щодо відбудови інфраструктури [4]. Також громадські консультації в рамках Конгресу місцевих і регіональних влад при Президентові України дозволяють органам місцевого самоврядування отримувати зворотний зв'язок від громадян щодо відбудови регіонів [2];

– *спільні робочі групи та коаліції*: формування робочих груп, що включають представників органів публічного управління, громадянського суспільства та міжнародних організацій для координації відновлювальних процесів. Прикладами є RISE Ukraine – громадська коаліція, яка об'єднує організації, що працюють над прозорістю та ефективністю відновлення України [7]. Також у червні 2023 року на Форумі Громадянського Суспільства України було сформовано кілька робочих груп, які визначили пріоритети та надали рекомендації щодо реінтеграції окупованих територій [13]. Групи об'єднують представників громадянського суспільства, державних органів та міжнародних партнерів для спільної роботи над питаннями відновлення та реінтеграції;

– *партнерство “Відкритий Уряд”*: глобальна ініціатива, що спрямована на підвищення прозорості, підзвітності влади та залучення громадян до ухвалення рішень у процесі відбудови. В рамках програми була створена Інтерактивна карта відбудови, де громадяни

можуть відстежувати, куди спрямовуються бюджетні та донорські кошти, електронні громадські слухання, які забезпечують участь населення у визначенні пріоритетів для відновлення, а також антикорупційний моніторинг публічних закупівель через DOZORRO у проєктах [11];

– *волонтерські та благодійні ініціативи*: залучення волонтерів і благодійних фондів для мобілізації ресурсів і трудових сил у процесі відновлення. Прикладами таких ініціатив є фінансування проєктів з відбудови об'єктів критичної інфраструктури фондом “Повернись живим” [1]. Також волонтерська ініціатива громадська організація “Будуємо Україну Разом” активно сприяє відбудові інфраструктури України через низку ініціатив, спрямованих на залучення молоді до волонтерської діяльності та розвитку громад [3].

Публічно-громадське партнерство є дієвим інструментом залучення громадянського суспільства до формування ефективних механізмів відбудови інфраструктури територій України. Варто виділити ключові інструменти взаємодії між владою та громадянським суспільством:

– *платформи для збору коштів та ресурсів*: використання офіційних платформ, таких як United24, для залучення благодійних пожертв від громадян та організацій на відбудову інфраструктури;

– *громадський контроль та антикорупційний моніторинг*: забезпечення механізмів громадського контролю за реалізацією проєктів відбудови інфраструктури територій України, що підвищує довіру до процесу та запобігає корупції. Організація RISE Ukraine активно займається моніторингом та аналізом процесів відбудови, громадська ініціатива DOZORRO відображає моніторинг державних закупівель, пов'язаних із реконструкцією, а платформа ProZorro.Продажі – відкриті тендери на відбудову об'єктів критичної інфраструктури [6];

– *інформаційні кампанії та просвіта*: проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадян про процеси відновлення та можливості участі в них, що сприяє активному залученню населення до відбудови інфраструктури територій України. Прикладом є серія вебінарів з залучення молоді до відбудови та відновлення України, ініційована Асоціацією міст України у рамках проєкту Ради Європи “Молодь за демократію в Україні” [6].

Отже, форми та інструменти співпраці влади та громадянського суспільства є критично важливими для успішної відбудови України. Консультації, коаліції, партнерські ініціативи

та громадський контроль створюють прозору, ефективну та інклюзивну систему управління процесами відбудови інфраструктури територій України. Використання сучасних інструментів сприяє ефективному розподілу ресурсів, запобіганню корупції та залученню міжнародної допомоги. Таким чином, залучення громадянського суспільства до відбудови інфраструктури територій України не лише сприяє швидкому відновленню зруйнованих об'єктів, але й формує культуру відповідальності, солідарності та сталого розвитку українського суспільства.

О. Луцевич у аналітичному дослідженні “Участь громадянського суспільства у відновленні України” від розглянула ключові обмеження, що стоять на заваді ефективній реалізації публічно-громадського партнерства у відбудові інфраструктури України [6]. Виділимо основні виклики:

– *недостатнє залучення громадянського суспільства*: попри активну участь громадських організацій (ОГС) у наданні кризової допомоги та відбудові з початку війни, багато з них відчують, що як національні, так і регіональні органи влади відсторонюють їх від процесів планування та реалізації проєктів відновлення. На нашу думку, залучення громадських організацій до процесів відновлення є критично важливим, оскільки саме вони часто є носіями місцевих ініціатив, а відсутність їхнього впливу може призвести до неефективного розподілу ресурсів і втрати довіри суспільства;

– *відсутність чітких механізмів співпраці*: наразі бракує встановлених інституційних механізмів, які б забезпечували суттєве залучення громадян і ОГС до процесів відновлення, що ускладнює координацію та ефективну співпрацю між державними органами та громадянським суспільством. На нашу думку, формалізація механізмів взаємодії між владою та громадянським суспільством дозволить уникнути хаотичності у процесі відбудови інфраструктури територій України. Без формалізації зусилля громадянських ініціатив можуть бути фрагментарними та малоефективними;

– *низький рівень довіри*: для успішного відновлення критично важливо, щоб громадяни України вірили в те, що обрана ними влада справді служить суспільним інтересам. Низький рівень довіри між владою та громадянським суспільством може стати серйозним обмеженням у реалізації спільних ініціатив. Тут варто уточнити, що відновлення довіри між владою та громадянським суспільством має ґрунтуватися на прозорості, підзвітності та результативності урядових програм, інакше будь-які ініціативи відбудови інфраструк-

тури територій України можуть сприйматися як політично вмотивовані чи корумповані;

– *корупційні ризики*: існує занепокоєння щодо можливих корупційних проявів та нецільового використання коштів у процесі відновлення, що підкреслює необхідність незалежного громадського контролю та прозорості у реалізації проєктів. Станом на 2025 рік корупція залишається однією з найбільших загроз ефективній відбудові інфраструктури, тому необхідні незалежні механізми контролю та громадський нагляд. Успішний досвід антикорупційних ініціатив може стати запорукою довготривалої довіри до процесу відбудови;

– *нерівномірний розподіл ресурсів та уваги*: деякі регіони можуть отримувати більше ресурсів та уваги, ніж інші, що може призвести до нерівномірної відбудови інфраструктури територій України та соціальної напруги. На нашу думку, важливо забезпечити збалансований розподіл ресурсів між регіонами, щоб уникнути диспропорційного розвитку та соціальних конфліктів. Використання об'єктивних критеріїв оцінки потреб дозволить мінімізувати ризики дискримінації певних територій.

Для подолання викликів рекомендується забезпечити:

– *інтеграцію принципів стійкості*: модернізація українських інституцій є ключовим етапом у забезпеченні ефективної відбудови інфраструктури територій України, адже без адаптивних механізмів та інклюзивності існує ризик відтворення довоєнних адміністративних дисфункцій. Важливо, щоб реформи не були формальними, а ґрунтувалися на реальній оцінці потреб та викликів повоєнного періоду;

– *створення робочих груп з громадськими організаціями*: розробка надійної системи залучення громадянського суспільства, яка окреслює механізми співпраці під час та після війни. Інституційне закріплення участі громадянського суспільства сприятиме демократичному розвитку та ефективнішій відбудові країни. Якщо такі групи матимуть реальний вплив, це дозволить мінімізувати ризики корупції та сприяти прозорості у прийнятті рішень;

– *забезпечення прозорості комунікації*: відкрите спілкування з громадськістю для підвищення обізнаності про плани повоєнного відновлення та залучення громадян до процесу прийняття рішень. Прозорість є основою довіри між громадянами та владою, а ефективна комунікація сприяє зменшенню соціальної напруги та корупційних ризиків. Відсутність чіткої та відкритої взаємодії може призвести

до суспільного скептицизму та саботажу ініціатив, навіть якщо вони є корисними.

Таким чином, реалізація вищевказаних рекомендацій сприятиме подоланню зазначених викликів та забезпечить ефективне публічно-громадське партнерство у відбудові інфраструктури території України.

Висновки та пропозиції. Роль публічно-громадського партнерства у відбудові інфраструктури територій України є одним із ключових аспектів ефективного післявоєнного відновлення країни. Дослідження показали, що взаємодія між державою та громадянським суспільством сприяє не лише залученню додаткових ресурсів, але й підвищенню рівня довіри громадян до процесу відбудови. Аналіз існуючих механізмів співпраці дозволив виокремити основні інструменти та практики, що забезпечують ефективність цього партнерства.

Визначено, що на законодавчому рівні публічно-громадське партнерство регулюється низкою нормативно-правових актів, які визначають права та обов'язки сторін, механізми залучення громадян до процесу прийняття рішень та інструменти контролю за реалізацією проєктів відбудови. Відсутність єдиного закону, що врегулював би всі аспекти публічно-громадського партнерства, створює певні труднощі у його імplementації. Попри це, інституційні ініціативи, такі як "Відкритий Уряд", RISE Ukraine та інші громадські коаліції, демонструють високу ефективність залучення громадян до процесів відновлення інфраструктури.

Ключовими механізмами взаємодії влади та громадянського суспільства є громадські обговорення, створення спільних робочих груп, використання цифрових платформ для прозорості процесів відбудови, волонтерські та благодійні ініціативи. Зокрема, інтерактивні карти відбудови, електронні громадські слухання та моніторинг закупівель через DOZORRO є інноваційними підходами, що сприяють підвищенню прозорості та підзвітності влади перед суспільством.

Аналіз викликів у сфері публічно-громадського партнерства свідчить про низку проблем, що можуть гальмувати ефективне відновлення інфраструктури. Серед основних бар'єрів виокремлюють недостатнє залучення громадянського суспільства, відсутність чітких механізмів співпраці, низький рівень довіри між владою та громадянами, корупційні ризики та нерівномірний розподіл ресурсів між регіонами. Подолання цих викликів потре-

бує розширення механізмів громадської участі, запровадження більш формалізованих процедур взаємодії між органами публічного управління та громадськими організаціями, а також посилення антикорупційного контролю у сфері відбудови.

Для досягнення більш ефективної співпраці рекомендується інтегрувати принципи стійкості у процеси модернізації державних інституцій, розширити механізми громадського контролю за реалізацією проєктів відновлення, забезпечити прозору комунікацію між владою та громадянами, а також створити інституційні робочі групи з представниками громадянського суспільства. Використання сучасних технологій та платформ для відкритого управління процесами відбудови дозволить підвищити ефективність розподілу ресурсів, запобігти корупції та створити більш інклюзивну модель відновлення інфраструктури.

Таким чином, публічно-громадське партнерство є важливим інструментом у відбудові інфраструктури територій України, що забезпечує не лише ефективне використання ресурсів, але й сприяє демократизації управлінських процесів. Посилення ролі громадянського суспільства у відновленні країни сприятиме стійкому розвитку, підвищенню довіри до державних інституцій та формуванню культури відповідальності та громадської активності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Благодійний фонд "Повернись живим". Про фонд. URL: <https://savelife.in.ua/about-foundation/>
2. Відбулися публічні консультації щодо ефективної та прозорої політики відновлення (2024). Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України. URL: <https://www.congress.gov.ua/vidbulysia-publichni-konsultatsii-shchodo-efektyvnoi-ta-prozoroipolityky-vidnovlennia/>
3. ГО "Будуємо Україну Разом". "Що ми робимо". URL: <https://www.bur.org.ua/en/what-we-do/>
4. ГО "Центр логістики розвитку громад". Головна сторінка. URL: <https://www.lccd.org.ua/>
5. Конституція України. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/>
6. Луцевич, О. Участь громадянського суспільства у відновленні України: Як влада, громадяни та донори можуть посилити суспільну довіру (2023). Chatham House. URL: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/2023-09/2023-06-15-giving-civil-society-stake-ukraines-recovery-lutsevych-ukrainian.pdf>
7. Напрямки діяльності коаліції. RISE Ukraine. URL: <https://www.rise.org.ua/coalitions-work-streams-ua>
8. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013, № 25, ст.

252. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>

9. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013, № 1, ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

10. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. Відомості Верховної Ради України, 2011, № 32, ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

11. Про затвердження плану дій із впровадження Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд" у 2023–2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів

України від 17 листопада 2023 р. № 1049-р. Офіційний вісник України, 2023, № 92, с. 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D1%80>

12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1997, № 24, ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Ukraine Civil Society Forum: Recommendations on Occupied Territories (2023). Salzburg Global Seminar. URL: https://www.salzburgglobal.org/fileadmin/user_upload/Documents/2020-2029/2023/795-01/SalzburgGlobal_Recommendations_Occupied_Ukr.pdf